

Arvioitavat kokonaisuudet: Silmätaudit

Glaukooma	2
Karsastus	5
Lapsipotilas	9
Okuloplastia	13
Perustutkimus	15
Päivystys.....	17
Sarveiskalvopotilas.....	20
Silmän pinta	23
Uveiitti.....	26
Verkkokalvo.....	28

Glaukooma

Arvioitavan kokonaisuuden yläotsikko/kategoria: silmätaudit

Lyhyt kuvaus

Osaa epäillä, diagnosoida ja aloittaa glaukooman hoidon. Osaa glaukooman seurannan ja hoidon sekä tavallisimpien glaukoomaleikkausten tarpeen arvioinnin ja jälkihoidon.

Määritelmä ja rajoitukset

Erikoistuva osaa glaukooman diagnostiikkaan liittyvät tutkimukset ja niiden tulkinnan sekä osaa yhdistää näin saadun tiedon kliiniseen tutkimukseen.

Erikoistuva osaa tehdä glaukooma –diagnoosin ja aloittaa hoidon oikea-aikaisesti.

Erikoistuva osaa glaukooman lääkehoidon ja seurannan sekä osaa lähettää potilaan oikea-aikaisesti toimenpidearvioon (laser- tai leikkaushoito).

Mahdolliset riskit ja komplikaatiot

Glaukooman diagnosointiin ja seurantaan liittyvien tutkimusten tulkinta tai virhelähteiden huomioiminen on puutteellista, jolloin glaukooma jää kokonaan toteamatta tai sen eteneminen huomaamatta, tai väärä tulkinta johtaa virheellisesti glaukoomadiagnosiin.

Glaukooman hoitoon käytettyjen lääkeaineiden sivuvaikutusten vaikutus potilaan muuhun terveyteen jää huomioimatta.

Keskeiset CanMEDS-osaamisalueet

- Lääketieteellinen osaaminen
- Yhteistyötaidot
- Vuorovaikutustaidot
- Ammatillisuus
- Tiedonhallinta ja oppiminen

Suoritusta koskevat odotukset (tiedot, taidot ja asenteet)

Valmistautuminen poliklinikkakäyntiin

- Potilasasiakirjoihin tutustuminen ja tutkimustulosten läpikäynti

Poliklinikkakäynti

- Anamneesi
- Kliininen tutkiminen (osaa mm. gonioskopian ja papillan arvioinnin)
- Osaa tulkita saadut tulokset ja osaa selittää ne potilaalle ymmärrettävästi
- Tunnistaa hoidon aloitusta/muutosta vaativat tulokset
- Suunnittelee jatkohoidon tarvittaessa erikoislääkärinä konsultoiden
- Osaa määrätä tarvittavat jatkotutkimukset ja seurantakäynnin ajankohdan
- Ymmärtää glaukooman hoitoon ja sen aiheuttamaan näkövammaisuuteen liittyvät kuntoutusmuodot ja sosiaalityöt
- Osaa laatia tarvittavat lausunnot

Poliklinikkakäynnin jälkeen

- Osaa laatia tarvittavat potilaskertomusmerkinnät

Ohjaus- ja harjoittelumenetelmät

- Potilasasiakirjoihin tehdyt merkinnät ja oman arvion vertaaminen niihin
- Erikoislääkärin konsultaatiot
- Potilastapaus -meetingit

Arviointimenetelmät

- Erikoistuvan lääkärin työyhteisötaidot
- Potilastapauskeskustelu
- Yleistyökalu työtehtävien ja toimintojen havainnointiin
- Vastaanottotapahtuman havainnointilomake, mini-CEX
- Toimenpidetaitojen arviointityökalu, DOPS
- Toimenpidetaitojen havainnointityökalu, O-Score

Koulutuksen vaihe, jossa yleensä saavutetaan

Koulutuksen viimeiset kaksi vuotta

Kirjallisuus

American Academy of Ophthalmology: 2022-2023 Basic and Clinical Science Course, Section 10: Glaucoma

Glaukooma, Käypä hoito –suositus, Duodecim

European Glaucoma Society Guidelines, viimeisin painos

<https://www.eugs.org/eng/guidelines.asp>

Karsastus

Arvioitavan kokonaisuuden yläotsikko/kategoria: silmätaudit

Lyhyt kuvaus

Osaa diagnosoida ja hoitaa eri tyyppisiä karsastuksia lapsuus- ja aikuisiässä sekä tunnistaa muiden silmä- ja yleisautien aiheuttaman silmän liikehäiriön.

Määritelmä ja rajoitukset

- Erikoistuva osaa ydinasiat karsastuksesta ja sen hoidosta ja osaa soveltaa näitä tietoja yksilöllisesti potilaan hoitoon.
- Osaa tarvittaessa konsultoida erikoislääkäreitä neuvojen ja ohjeiden saamiseksi.
- Ymmärtää karsastuksen ja mahdollisen poikkeavan yhteisnäön merkityksen elämässä.
- Osaa toimia moniammatillisen tiimin jäsenenä hyödyntäen muiden kuten ortoptistien osaamista.

Mahdolliset riskit ja komplikaatiot

Erikoistuva lääkäri ei havaitse karsastuksen taustalla olevaa neurologista tai yleisautia, joka voi jäädä toteamatta tai todetaan myöhään, mikä voi johtaa hoitotuloksen heikkenemiseen

Erikoistuva lääkäri ei havaitse lapsen karsastuksesta aiheutuvaa yhteisnäön kehityksen poikkeavuutta tai vaarantumista, joka voi johtaa normaalia heikompaan näöntarkkuuteen ja poikkeavaan yhteisnäköön myöhemmässä iässä

Keskeiset CanMEDS-osaamisalueet

- Lääketieteellinen osaaminen
- Yhteistyötaidot moniammatillisessa työyhteisössä
- Vuorovaikutustaidot potilaan ja vanhempien kanssa
- Ammatillisuus
- Tiedonhallinta ja oppiminen
- Terveyden edistäminen

Suoritusta koskevat odotukset (tiedot, taidot ja asenteet)

Valmistautuminen poliklinikkakäyntiin

- Potilasasiakirjoihin tutustuminen
- Lisätiedon hankkiminen (kirjallisuus ja konsultointi)
- Tutkimusmääräysten laatiminen
- Tutkimustulosten läpikäynti

Poliklinikkakäynti

- Anamneesi: (ikä huomioiden potilaalta tai vanhemmilta) karsastuksen alku ja kesto, oireiden laatu ja alkamisajankohta, oireiden muutokset ajan saatossa, sosiaalinen haitta, muut taudit, lääkehoidot ja allergiat, muut silmätaudit ja -toimenpiteet, sukuanamneesi (silmätaudit ja perinnölliset taudit), aikaisemmat silmätutkimukset ja näönkehitys lapsuudessa, käytössä olevien silmälasien vahvuus ja määräysajankohta
Kliininen tutkiminen: (iänmukaisella tavalla) yhteis- ja stereonäkö, silmien liikkeet ja konvergenssi, pään asennon ja näkyvän karsastuksen määrän arviointi, peittokokeet ja prismapeittokoe, prismatestaus, subjektiivinen ja objektiivinen refraktio, silmien rakenteiden tutkiminen, fiksaatio, akkommodaatio- ja fuusiolaajuus
- Tuntee karsastuksen diagnostiset lisätutkimukset (diagnostinen okkluusio, Hessin kartta, synoptofori sekä pään ja silmäkuopan magneetti- ja tietokonetomografiatutkimus). Tunnistaa niiden indikaatiot, tuntee tutkimusten rajoitukset ja osaa suhteuttaa niiden tulokset kliiniseen löydökseen ja anamneesiin sekä tuntee väärin positiivisten ja väärin negatiivisten tulosten merkityksen.
- Ymmärtää prismojen toimintaperiaatteen, tuntee niiden käytön diagnostiikassa ja hoidossa sekä prisman aiheuttamat sivuvaikutukset. Osaa määrittää prismalasin ja väliaikaisen prisman silmälaseihin
- Osaa tulkita kliiniset löydökset ja suhteuttaa ne anamneesiin sekä normaalilöydöksiin eri iässä. Osaa selittää ne potilaalle tai huoltajalle ymmärrettävästi. Tuntee pääpiirteittäin optisen ja kirurgisen hoidon indikaatiot sekä niiden rajoitteet. Osaa järjestää asianmukaisen seurannan potilaalle. Tunnistaa myös potilaat, jotka eivät tarvitse hoitoa tai seurantaa.
- Osaa arvioida amblyopian vaikutusta karsastuksen hoitoon ja toisaalta karsastuksen aiheuttamaa amblyopian riskiä ja suhteuttaa hoidon ja seurannan niihin, tuntee amblyopian hoitomuodot kansainvälisine suosituksineen ja osaa valita niistä sopivan sekä osallistaa perheen hoidon toteuttamiseen
- Tuntee karsastuksen tavalliset leikkausmenetelmät (retropositio ja resektio), näiden indikaatiot ja ennusteen. Osaa arvioida leikkausten kiireellisyyttä ja tarpeellisuutta

sekä iän merkitystä karsastusleikkauksen ajankohtaa suunniteltaessa. Tuntee tavallisimmat karsastusleikkaukskomplikaatiot ja osaa tutkia karsastusleikatun potilaan olennaisin osin.

- Tunnistaa hoidon muutosta vaativat poikkeavat tulokset
- Osaa suunnitella yksilöllisesti mahdollisesti tarvittavan jatkohoidon ja sen tavoitteet sekä kiireellisyyden, lisätutkimusten tarpeen ja kuinka edetään, jos valittu hoitomuoto ei tehoa.
- Osaa neuvoa jatkohoito- tai seurantapaikasta lääketieteellisin perustein (julkinen sektori tai yksityissektori)
- Osaa arvioida karsastuksen vaikutusta ajoterveyskriteereiden täyttymiseen, tuntee voimassa olevat ajoterveyskriteerit ja osaa toimia näiden edellyttämällä tavalla karsastuspotilaita hoitaessaan.
- Osaa laatia tarvittavat lähetteet ja lausunnot
- Tuntee prismalasi- ja apuvälineinä myönnettävien silmälasien myöntämisen kriteerit, osaa tehdä lasireseptin ja tarvittaessa maksusitoumuspyynnön. Osaa selittää potilaalle prismalasi- toimintaperiaatteet ja hankintaan liittyvät erityisnäkökohdat esim. sankojen istuvuudesta, mallista ja linssien erityispiirteistä (kaksitehot karsastuksen hoidossa). Osaa informoida apuvälineinä myönnettävien silmälasien perusteista ja käytännöistä. Osaa huomioida näkövaatimukset mm. työssä.
- Osaa arvioida karsastuksen ja sen hoidon vaikutusta lapsen kokonaiskehitykseen ja osaa arvioida muiden tautien vaikutusta karsastukseen.

Poliklinikkakäynnin jälkeen

- Osaa laatia tarvittavat potilaskertomusmerkinnät karsastuksen diagnosointia, hoitoa ja seurantaa ajatellen ymmärrettävästi, hyvin jäsennellysti ja näönkehitys huomioiden
- Hallitsee potilastietojärjestelmän niin hyvin, että pystyy tekemään kaikki tarvittavat merkinnät kuten lasireseptit, silmälasien maksusitoumuspyynnöt, toimenpideilmoitukset, reseptit ja määräykset siten, että hoito on turvallista ja lainmukaista
- Huolehtii tiedon siirtymisestä yhteistyötahoille

Ohjaus- ja harjoittelumenetelmät

- Useiden vastaanottotilanteiden seuraaminen
- Potilasasiakirjoihin tehdyt merkinnät ja oman arvion vertaaminen niihin
- Erikoislääkärin konsultaatiot

Arviointimenetelmät

- Vastaanottotapahtuman havainnointilomake, mini-CEX
- Potilastapauskeskustelu
- Erikoistuvan työyhteisötaitojen arviointi, 360°

Koulutuksen vaihe, jossa yleensä saavutetaan

Erikoistumiskoulutuksen puolivälin jälkeen, kun erikoistuvalla on jo kertynyt osaamista ja kokemusta

Kirjallisuus

Duckman, Robert H: Visual development, diagnosis, and treatment of the pediatric patient

<https://tinyurl.com/yc3rya3d>

AAO Basic and Clinical Science Course, Section 6: Pediatric Ophthalmology and Strabismus

<https://tinyurl.com/32sbd7yf>

Seppänen M. et al (toim) Silmätautien käsikirja **luku 20** , Duodecim

Lapsipotilas

Arvioitavan kokonaisuuden yläotsikko/kategoria: silmätaudit

Lyhyt kuvaus

Osoo diagnosoida ja hoitaa yleisimpiä lasten silmätauteja. Tuntee normaalin ja poikkeavan näönkehityksen.

Määritelmä ja rajoitukset

- Erikoistuva osoo ydinasiat hoidettavasta taudista ja sen hoidosta ja osoo soveltaa näitä tietoja yksilöllisesti potilaan hoitoon.
- Osoo tarvittaessa konsultoida erikoislääkääriä neuvojen ja ohjeiden saamiseksi.
- Ymmärtää pitkäaikaissairauden ja mahdollisen heikkonäköisyyden merkityksen lapsen ja perheen elämässä.
- Osoo toimia moniammatillisen tiimin jäsenenä hyödyntäen muiden osaamista.

Mahdolliset riskit ja komplikaatiot

Erikoistuva lääkäri ei havaitse tautia, sen etenemistä tai aktivoitumista, joka voi johtaa hoitotuloksen heikkenemiseen

Erikoistuva lääkäri ei havaitse näönkehityksen poikkeavuutta tai vaarantumista, joka voi johtaa normaalia heikompaan näöntarkkuuteen myöhemmässä iässä

Keskeiset CanMEDS-osaamisalueet

- Lääketieteellinen osaaminen
- Yhteistyötaidot moniammatillisessa työyhteisössä
- Vuorovaikutustaidot potilaan ja vanhempien kanssa
- Ammatillisuus
- Tiedonhallinta ja oppiminen
- Terveyden edistäminen

Suoritusta koskevat odotukset (tiedot, taidot ja asenteet)

Valmistautuminen poliklinikkakäyntiin

- Potilasasiakirjoihin tutustuminen
- Lisätiedon hankkiminen (kirjallisuus ja konsultointi)
- Tutkimusmääräysten laatiminen
- Tutkimustulosten läpikäynti

Poliklinikkakäynti

- Anamneesi (ikä huomioiden potilaalta tai vanhemmilta, mukaan lukien kasvu ja kehitys, muut taudit, lääkitykset ja allergiat, silmätaudit- ja toimenpiteet, oireiden laatu ja alkamisajankohta, aikaisemmat silmätutkimukset ja -hoidot sekä näönkehitys lapsuudessa)
- Sukuanamneesi (suvussa lapsuusiässä ilmennyt lasi- tai peittohoidon tarve, suvun silmätaudit ja perinnölliset taudit)
- Kliininen tutkiminen (iänmukaisella tavalla lääketieteellinen ongelma huomioiden, näönkäytön arvioiminen, syklopleginen refraktio ja silmänpohjan tutkiminen epäsuoralla oftalmoskoopilla)
- Diagnostiset tutkimukset (silman kuvantamistutkimukset, näkökenttätutkimus, elektrofysiologia ja radiologinen kuvantaminen mukaan lukien niiden indikaatiot ja erityispiirteet lapsipotilailla sekä tutkimusten rajoitukset ja tuntee väärien positiivisten ja väärien negatiivisten tulosten merkityksen)
- Osaa tulkita saadut tulokset suhteessa kliiniseen löydökseen ja anamneesiin sekä eri ikäisten lasten normaalilöydöksiin.
- Osaa selittää tulokset ja hoitovaihtoehdot lapselle ikätasoisesti ja huoltajille ymmärrettävästi, ja osaa vastata lapsen ja huoltajien esiin nostamiin huolenaiheisiin tautiin tai sen hoitoon liittyen.
- Tuntee amblyopian riskitekijät ja mekanismit sekä osaa tunnistaa amblyopian tai sen riskin, hoidon aikaikkunan, eri strategiat ja tilanteet, joissa lisätutkimukset ovat tarpeen, tuntee amblyopian hoitomuodot kansainvälisine suosituksineen ja osaa valita niistä sopivan sekä osallistaa perheen hoidon toteuttamiseen.
- Tunnistaa keskeiset lasten silmäsairaudet: lapsen krooninen uveitti, muut lapsilla esiintyvät tulehdukselliset silmäsairaudet, lasten silmän seudun verisuonimalformaatiot, lapsuusiän kaihi, keskosen verkkokalvosairaus, lapsen glaukooma, yleisimmät silmän synnynnäiset rakennepoikkeavuudet, toiminnallinen näönalenema (ns. school girl syndrooma), retinoblastooma
- Osaa määrätä tarvittavat jatkotutkimukset ja lisätoimenpiteet sekä suunnitella lapsipotilaan seurannan

- Tuntee tavallisimmat lasten silmätautien hoitomuodot ja osaa etsiä niistä lisätietoa, osaa valita asianmukaisen hoito- ja seurantamuodon, perustella valitun hoidon ja aloittaa sen, kaikki tarvittaessa erikoislääkärinä konsultoiden. Osaa antaa arvion ennusteesta ja mahdollisesta vaikutuksesta näönkehitykseen.
- Tuntee lasten lääkehoidon erityispiirteet, erityisesti aikuisista poikkeavien vasta-aiheiden ja sivuvaikutusprofiilin osalta
- Tunnistaa hoidon muutosta vaativat poikkeavat tulokset
- Osaa laatia tarvittavat lähetteet ja lausunnot
- Tuntee apuvälineinä myönnettävien silmä- ja piilolasien myöntämisen kriteerit, osaa tehdä lasireseptin ja maksusitoumuspyynnön, osaa kertoa perheelle apuvälineinä myönnettävien ja itse kustannettavien silmälasien perusteista ja käytännöistä sekä lapsen silmälasihankintaan liittyvistä erityisnäkökohdista.
- Ymmärtää näkövammaisuuden kriteerit ja osaa ohjata lapsipotilaan näönkuntouksen piiriin. Tiedostaa näkövammaan liittyvät sosiaalietuudet, kuntoutustarve ja apuvälineistö sekä näiden edellyttämien erityislausuntojen tarve.
- Tunnistaa geenitestauksen tarpeellisuuden ja mahdollisuudet, ymmärtää periytymismallit, osaa informoida perinnöllisten tautien epäilystä ja osaa ohjata näihin asioihin perehtyneen ammattilaisen vastaanotolle
- Osaa arvioida silmätautien ja niiden hoidon vaikutusta lapsen kokonaiskehitykseen, ja vastaavasti osaa arvioida lapsen muiden tautien vaikutusta näönkehitykseen tai sen seurannan tarpeeseen
- Osaa tukea lapsen normaalia kasvua ja kehitystä ja ottaa huomioon taudin tai näkövammaan asettamat rajoitukset jatko-opintojen ja ammatinvalinnan suhteen
- Osaa kartoittaa perheen jaksamista ja osaa tukea sitä
- Tietää milloin lastensuojeluilmoitus tulee tehdä ja osaa tehdä sen, osaa kommunikoida asiasta perheelle sekä mahdollisille muille hoitaville tahoille perusterveydenhuoltoon ja erikoissairaanhoidon

Poliklinikkakäynnin jälkeen

- Osaa laatia tarvittavat diagnosointia, hoitoa ja seurantaa koskevat potilaskertomusmerkinnät jäsennellysti ja huoltajille ymmärrettävästi
- Osaa tehdä potilaskertomusjärjestelmään tarvittavat lähetteet, jatkotutkimusmääräykset, lasimääräykset, lääke- ja hoitotarvikemääräykset sekä toimenpideilmoitukset siten, että hoito on turvallista ja lainmukaista
- Hallitsee silmälasien maksusitoumuspyyntöjärjestelmän käytön.
- Huolehtii tiedon siirtymisestä yhteistyötahoille

Ohjaus- ja harjoittelumenetelmät

- Useiden vastaanottotilanteiden seuraaminen
- Potilasasiakirjoihin tehdyt merkinnät ja oman arvion vertaaminen niihin
- Erikoislääkärin konsultaatiot

Arviointimenetelmät

- Vastaanottotapahtuman havainnointilomake, mini-CEX
- Potilastapauskeskustelu
- Erikoistuvan työyhteisötaitojen arviointi, 360°

Koulutuksen vaihe, jossa yleensä saavutetaan

Erikoistumiskoulutuksen puolivälin jälkeen, kun erikoistuvalla on jo kertynyt osaamista ja kokemusta lapsipotilaan tutkimisesta.

Kirjallisuus

Duckman, Robert H: Visual development, diagnosis, and treatment of the pediatric patient

<https://tinyurl.com/yc3rya3d>

AAO Basic and Clinical Science Course, Section 6: Pediatric Ophthalmology and Strabismus

<https://tinyurl.com/32sbd7yf>

Okuloplastia

Arvioitavan kokonaisuuden yläotsikko/kategoria: silmätaudit

Lyhyt kuvaus

Osa diagnosoida ja hoitaa yleisimpiä okuloplastisia sairauksia. Tuntee silmän ja silmää ympäröivien kudosten anatomian, osaa keskeiset toimenpide- ja leikkaustekniikat, jatkohoidon sekä seurantavaatimukset.

Määritelmä ja rajoitukset

Erikoistuva osaa diagnosoida ja hoitaa yleisimpiä okuloplastisia sairauksia. Osaa toimenpiteisiin, kudosbiopsiaan sekä luomi- ja kyyneltiekirurgiaan liittyvät materiaali- ja leikkausvaatimukset. Osaa jälkihoidon ja seurannan järjestämisen ja tarvittavan konsultaation.

Mahdolliset riskit ja komplikaatiot

Anatomian, materiaalien ja toimenpide- tai leikkaustekniikoiden puutteellinen tuntemus voi johtaa epätoivottuun hoitotulokseen. Okuloplastisten kasvainten puutteellinen tuntemus voi aiheuttaa vakavia seuraamuksia.

Keskeiset CanMEDS-osaamisalueet

- Lääketieteellinen osaaminen
- Yhteistyötaidot
- Vuorovaikutustaidot
- Ammatillisuus
- Tiedonhallinta ja oppiminen

Suoritusta koskevat odotukset (tiedot, taidot ja asenteet)

Valmistautuminen poliklinikkakäyntiin

- Potilasasiakirjoihin tutustuminen ja tutkimustulosten läpikäynti

Poliklinikkakäynti

- Anamneesi
- Kliininen tutkiminen (osaa silmän ja silmänympäristön anatomian)

- Osaa diagnostiikan ja osaa selittää ne potilaalle ymmärrettävästi
- Osaa tarvittavat toimenpide- ja leikkaustekniikat
- Osaa materiaalien käyttöominaisuudet
- Suunnittelee jatkohoidon tarvittaessa erikoislääkärinä konsultoiden
- Osaa määrätä tarvittavat jatkotutkimukset ja seurantakäynnin ajankohdan

Poliklinikkakäynnin jälkeen

- Osaa laatia tarvittavat potilaskertomusmerkinnät
- Ymmärtää patologin lausunnon kudosnäytteistä
- Ymmärtää kuvantamistutkimusten löydökset

Ohjaus- ja harjoittelumenetelmät

- Potilasasiakirjoihin tehdyt merkinnät ja oman arvion vertaaminen niihin
- Erikoislääkärin konsultaatiot
- Potilastapaus -meetingit
- Omatoimiset ja kokeneen osaajan järjestämät mikrokirurgiset koulutukset.

Arviointimenetelmät

- Erikoistuvan työyhteisötaitojen arviointi, 360°
- Potilastapauskeskustelu
- Yleistyökalu työtehtävien ja toimintojen havainnointiin
- Vastaanottotapahtuman havainnointilomake, mini-CEX

Kirjallisuus

American Academy of Ophthalmology: 2022-2023 Basic and Clinical Science Course

Duodecim: 2022 Silmätautien käsikirja

Perustutkimus

Arvioitavan kokonaisuuden yläotsikko/kategoria: silmätaudit

Lyhyt kuvaus

Osaa käyttää biomikroskooppia, määrittää näöntarkkuuden ja linssivoimakkuudet, tuntee silmänrakenteet ja fysiologian, osaa tehdä karsastustutkimukset, mitata silmänpaineen, käyttää silmätutkimukseen tarvittavia linsejä, tuntee silmälääkkeet ja tunnistaa niiden vaikutusmekanismit ja vasta-aiheet.

Määritelmä ja rajoitukset

Erikoistuva osaa tehdä silmänperustutkimuksen, jonka perusteella päätetään lisätutkimukset, hoito, konsultaatio ja seurannan.

Mahdolliset riskit ja komplikaatiot

Puutteellinen refraktointitaito johtaa väärin linssivalintoihin ja heikkoon näkemisen lopputulokseen. Epätarkka silmänpaineen mittaaminen voi johtaa pysyviin silmävaurioihin. Osaamattomuus silmän tutkimuksissa voi johtaa väärin diagnooseihin ja hoidon viivästymiseen.

Keskeiset CanMEDS-osaamisalueet

- Lääketieteellinen osaaminen
- Yhteistyötaidot
- Vuorovaikutustaidot
- Ammatillisuus
- Tiedonhallinta ja oppiminen

Suoritusta koskevat odotukset (tiedot, taidot ja asenteet)

Valmistautuminen poliklinikkakäyntiin

- Potilasasiakirjoihin tutustuminen ja tutkimustulosten läpikäynti

Poliklinikkakäynti

- Anamneesi
- Kliininen tutkiminen

- Osaa selittää löydökset potilaalle ymmärrettävästi
- Osaa määrätä tarvittavat jatkotutkimukset, hoidon ja seurantakäynnin ajankohdan

Poliklinikkakäynnin jälkeen

- Osaa laatia tarvittavat potilaskertomusmerkinnät
- Ymmärtää tutkimusten löydökset

Ohjaus- ja harjoittelumenetelmät

- Potilasasiakirjoihin tehdyt merkinnät ja oman arvion vertaaminen niihin
- Seniorin työn seuraaminen
- Erikoislääkärin konsultaatiot
- Potilastapaus -meetingit
- Omatoimiset ja kokeneen osaajan järjestämät koulutukset.

Arviointimenetelmät

- Erikoistuvan työyhteisötaitojen arviointi, 360°
- Potilastapauskeskustelu
- Yleistyökalu työtehtävien ja toimintojen havainnointiin
- Vastaanottotapahtuman havainnointilomake, mini-CEX

Kirjallisuus

American Academy of Ophthalmology: 2022-2023 Basic and Clinical Science Course

Duodecim: 2022 Silmätautien käsikirja

Päivystys

Arvioitavan kokonaisuuden yläotsikko/kategoria: silmätaudit

Lyhyt kuvaus

Osaa epäillä, diagnosoida ja hoitaa päivystyksellistä ja kiireellistä hoitoa vaativia silmäsairauksia. Osaa tutkia päivystyspotilaan ja arvioida tarvittavat jatkotutkimukset ja hoidon.

Määritelmä ja rajoitukset

- Erikoistuva osaa arvioida päivystysyksikön potilaiden hoidon tarpeen ja kiireellisyyden ja hoidon priorisoinnin lääketieteellisin perustein.
- Osaa tutkia ja diagnosoida päivystyksellistä ja kiireellistä hoitoa vaativia silmäsairauksia ja -vammoja. Osaa huomioida päivystystilanteessa oleellisia asioita kliinisen tutkimuksen ja jatkotutkimusten osalta.
- Osaa perustella hoidon aloituksen, valita hoidon ja ymmärtää sen vaikutukset, vasta-aiheet ja komplikaatiot. Osaa arvioida kirurgisen hoidon tarpeen ja kiireellisyyden.
- Osaa suunnitella jatkohoidon ja seurannan sekä tarvittavat lisätutkimukset.
- Osaa konsultoida erikoislääkəriä tarvittaessa.

Mahdolliset riskit ja komplikaatiot

- Kliinisen tutkimuksen ja diagnostisten testien tulkinta on puutteellista, jolloin kiireellistä hoitoa edellyttävä sairaus tai vamma voi jäädä toteamatta.
- Hoidon kiireellisyyden arvioinnissa on puutteita, jolloin hoidon aloitus viivästyy.
- Hoidon valintaan liittyvät vasta-aiheet ja komplikaatoriski jää huomioimatta.

Keskeiset CanMEDS-osaamisalueet

- Lääketieteellinen osaaminen
- Yhteistyötaidot
- Vuorovaikutustaidot
- Ammatillisuus
- Tiedonhallinta ja oppiminen

Suoritusta koskevat odotukset (tiedot, taidot ja asenteet)

Valmistautuminen päivystyskäyntiin

- Potilasasiakirjoihin tutustuminen ja tutkimustulosten läpikäynti

Päivystyskäynti

- Anamneesi
- Kliininen tutkiminen (osaa tutkia potilaan päivystystilanteen edellyttämällä laajuudella huomioiden silmäsairauden tai -vamman aiheuttamat rajoitukset)
- Osaa tulkita kliinisen tutkimuksen ja diagnostisten kuvantamismenetelmien tulokset ja osaa selittää ne potilaalle ymmärrettävästi
- Tunnistaa hoidon aloitusta vaativat tulokset ja hoidon kiireellisyyden
- Suunnittelee jatkohoidon tarvittaessa erikoislääkärinä konsultoiden
- Osaa määrätä tarvittavat lisätutkimukset, ohjata potilaan jatkohoitoon tai määrittää seurantakäynnin ajankohdan
- Osaa laatia tarvittavat lausunnot ja todistukset
- Tunnistaa osaamisensa rajat, erikoislääkärinä konsultoidessa osaa esittää potilaan tilaan liittyvät oleelliset tiedot

Päivystyskäynnin jälkeen

- Osaa laatia tarvittavat potilaskertomusmerkinnät

Ohjaus- ja harjoittelumenetelmät

- Potilasasiakirjoihin tehdyt merkinnät ja oman arvion vertaaminen niihin
- Erikoislääkärin konsultaatiot
- Potilastapaus -meetingit

Arviointimenetelmät

- Erikoistuvan työyhteisötaitojen arviointi, 360°
- Potilastapauskeskustelu
- Yleistyökalu työtehtävien ja toimintojen havainnointiin
- Vastaanottotapahtuman havainnointilomake, mini-CEX
- Toimenpidetaitojen arviointityökalu, DOPS

- Toimenpidetaitojen havainnointityökalu, O-Score

Koulutuksen vaihe, jossa yleensä saavutetaan

Koulutuksen viimeiset kaksi vuotta

Kirjallisuus

American Academy of Ophthalmology: 2022-2023 Basic and Clinical Science Course

Sarveiskalvopotilas

Arvioitavan kokonaisuuden yläotsikko/kategoria: silmätaudit

Lyhyt kuvaus

Osaa epäillä, diagnosoida ja hoitaa sarveiskalvosairauksia. Tietää yleisempien sarveiskalvosairauksien ennusteen, löydösten yhteydet oireisiin ja hoitojen vaikutukset näkökykyyn sekä riskitekijät.

Määritelmä ja rajoitukset

Erikoistuva osaa tulkita sarveiskalvon diagnostiikkaan liittyvän kliinisen tutkimuksen, koneellisten tutkimusten ja laboratoriokokeiden tarpeen sekä tulokset ja tuntee sarveiskalvosairauksien monipuolisen etiologian.

Osaa aloittaa oikean hoidon kiireellisissä näköä uhkaavissa sarveiskalvosairauksissa ja perustella lääkevalinnan.

Erikoistuva osaa refraction perusteet ja sekä sankalasiä että piilolinssiä käyttöä mahdollisuudet ja rajoitukset sarveiskalvosairauksien hoidossa.

Osaa ohjelmoida sarveiskalvosairaudeä seurannan ja tarvittavat jatkotutkimukset.

Mahdolliset riskit ja komplikaatiot

Näönmenetyä vakavan sarveiskalvotulehduksen viivästyneestä tai epäasianmukaisesta hoidosta johtuen. Kirurgisen hoidon riskien ja haittavaikutusten aiheuttamat riskit.

Keskeiset CanMEDS-osaamisalueet

- Lääketieteellinen osaaminen
- Yhteistyötaidot
- Vuorovaikutustaidot
- Ammatillisuus
- Tiedonhallinta ja oppiminen

Suoritusta koskevat odotukset (tiedot, taidot ja asenteet)

Valmistautuminen poliklinikkakäyntiin

- Potilasasiakirjoihin tutustuminen ja tutkimustulosten läpikäynti

Poliklinikkakäynti

- Anamneesi (oireet, aiemmat leikkaukset, yleissairaudet, lääkitykset)
- Kliininen tutkiminen (Osaa huomioida sairauden kannalta tärkeät asiat, näöntarkkuus, taittovoiman määrittäminen, silmänpaine, silmäluomien asento, bulbaaristen ja tarsiin sidekalvojen ja sarveiskalvon eri kerrosten muutokset, tulehduksen merkit, etukammion, värikanvon ja mykiön tila.)
- Muut diagnostiset tutkimukset (Osaa arvioida koneellisten tutkimusten tai veri- ja kudosaälytteen tarpeen.)
- Diagnostiikan tekeminen (Osaa tulkita tutkimustulokset sekä osaa tehdä diagnostiikan käyttäen pohjana esitietoja, kliinisiä löydöksiä ja tutkimustuloksia.)

Hoidon valinta ja toteuttaminen, eri hoitovaihtoista sekä sairauden ja hoidon riskeistä kertominen potilaalle ja omaiselle

- Hoidon aloitus (Osaa perustella hoidon aloituksen ja valita hoidon.)
- Taittovikojen korjaaminen (Tuntee sklerotomian ja piilolinssien käytön mahdollisuudet sekä rajoitukset sarveiskalvotautien hoidossa.)
- Leikkaushoito (Tietää tyypilliset sidekalvon, sarveiskalvon ja kaihin leikkaustoimenpiteet sekä niiden edut, vasta-aiheet ja haittavaikutukset.)
- Kommunikointi (Osaa kertoa potilaalle ja omaiselle ymmärrettävästi tutkimustuloksista, silmänsairaudesta, sen hoitovaihtoehdoista, seurannasta, ennusteesta sekä hoitoon tai sairauteen liittyvistä komplikaatioista. Osaa selvittää potilaan omat odotukset, arvioida suunnitellulla toimenpiteellä saatavan tuloksen niiden suhteen ja suhteuttaa ne toisiinsa niin, että potilas voi tietoon perustuen antaa suostumuksensa hoitoon tai kieltäytyä siitä. Osaa neuvoa lisätiedon hankkimisesta (Terveyskylä).
- Kustannusvaikuttavuus ja priorisointi (Osaa ottaa huomioon kustannusvaikuttavuuden valitessaan hoitomuotoja, miettiessään kontrollitiheyttä ja tarvittavia tutkimuksia.)

Jatkohoidon ja seurannan suunnittelu

- Kontrollit ja tutkimukset (Osaa suunnitella yksilöllisesti potilaan tarvitseman jatkohoidon, sen tavoitteet, kontrollivälit ja jatkotutkimusten tarpeen. Osaa neuvoa potilasta jatkohoito-/seurantapaikasta: julkinen sektori, ostopalvelu, yksityissektori.)
- Hoidon tehostamisen tarve (Osaa arvioida hoidon tehostamisen tai muuttamisen tarpeen; ymmärtää milloin kiireellinen tai myöhäisvaiheen kirurginen hoito on tarpeen.)

Asiakirjat

- Sairauskertomusmerkinnät (Osaa tehdä diagnosointia, hoitoa ja seurantaan ajatellen hyvin jäsenellyt potilaskertomusmerkinnät, jotka ovat informatiiviset ja tarkat välttämättä turhien asioiden toistamista. Kirjaa hoidon tavoitteet.)
- Potilastietojärjestelmä (Hallitsee potilastietojärjestelmän siten, että pystyy tekemään kaikki tarvittavat merkinnät: toimenpideilmoitukset, reseptit, määräykset. Merkinnät ovat sellaisia, että potilaan hoito on turvallista ja lainmukaista.)
- Sairauslomatodistus (Ottaa huomioon potilaan tilanteen arvioidessaan sairausloman tarvetta ja pituutta.)
- Ohjaus jatkohoitoon/seurantaan (Tietää potilaan kotipaikkakunnalla olevat käytännöt ja mahdollisuudet jatkohoitoon ja seurantaan ja arvioi, tarvitseeko potilas seurantaan yliopistotasoisessa sairaalassa. Osaa kertoa jatkohoitomahdollisuuksista potilaille ja osaa tehdä niitä koskevat asianmukaiset päätökset.)

Ohjaus- ja harjoittelumenetelmät

- Potilasasiakirjoihin tehdyt merkinnät ja oman arvion vertaaminen niihin
- Erikoislääkärin konsultaatiot
- Potilastapaus -meetingit
- Koneellisten tutkimusten esimerkkitapauksiin tutustuminen

Arviointimenetelmät

- Erikoistuvan työyhteisötaitojen arviointi, 360°
- Potilastapauskeskustelu
- Yleistyökalu työtehtävien ja toimintojen havainnointiin
- Vastaanottotapahtuman havainnointilomake, mini-CEX

Koulutuksen vaihe, jossa yleensä saavutetaan

Koulutuksen viimeiset kaksi vuotta

Kirjallisuus

American Academy of Ophthalmology: 2022-2023 Basic and Clinical Science Course, Section 08: External Disease and Cornea

Silmän pinta

Arvioitavan kokonaisuuden yläotsikko/kategoria: silmätaudit

Lyhyt kuvaus

Silmän pintaosien sairaudet ovat yleisin silmiin liittyvä syy hakeutua lääkärin hoitoon. Suuri osa näistä sairauksista on suhteellisen yksikertaisia diagnosoida ja hoitaa. Niiden joukkoon kätkeytyy kuitenkin myös hyvin hankalia, näköä uhkaavia sairauksia. Tämän vuoksi silmälääkärin tulee osata haastatella, tutkia ja hoitaa nämä potilaat pitäen mielessään myös nämä harvinaisemmat vakavat tautimuodot.

Määritelmä ja rajoitukset

- Erikoistuva osaa pintaosiensairauksien diagnostiikkaan liittyvät tutkimukset ja niiden tulkinnan sekä osaa yhdistää näin saadun tiedon kliiniseen tutkimukseen.
- Erikoistuva osaa diagnosoida pintaosien sairaudet, aloittaa sairaustilanteeseen sopivan hoidon ja antaa sopivat ohjeet potilaan omaa hoitoa varten.
- Erikoistuva osaa tunnistaa vakavammat silmän pintaosien sairauksien muodot, osaa järjestää näiden potilaiden seurannan asianmukaisesti ja osaa lähettää potilaan oikea-aikaisesti toimenpidearvioon.

Mahdolliset riskit ja komplikaatiot

Silmän pintaosien sairauksien tutkimusten suorittaminen, tulkinta tai virhelähteiden huomioiminen on puutteellista, jolloin diagnoosi jää kokonaan tekemättä tai on väärä.

Potilaan haastattelu ja esitietojen selvittäminen on puutteellista, jolloin diagnoosin tekeminen on vaikeaa ja oikeiden toimintaohjeiden antaminen on vaikeaa.

Vaikeampien silmän pintaosien sairauksien tunnistaminen on puutteellista, jolloin potilaalle voi kehittyä pysyviä näkökykyä ja elämänlaatua heikentäviä komplikaatioita.

Keskeiset CanMEDS-osaamisalueet

- Lääketieteellinen osaaminen
- Yhteistyötaidot
- Vuorovaikutustaidot
- Ammatillisuus

- Tiedonhallinta ja oppiminen

Suoritusta koskevat odotukset (tiedot, taidot ja asenteet)

Valmistautuminen poliklinikkakäyntiin

- Potilasasiakirjoihin tutustuminen ja tutkimustulosten läpikäynti

Poliklinikkakäynti

- Anamneesi (osaa kysyä silmän pintaosien sairauksiin liittyvät oleelliset anamnestiset tiedot)
- Kliininen tutkiminen (osaa silmän pintaosien sairauksien tutkimuksessa käytetyt tutkimusmenetelmät)
- Osaa tulkita saadut tulokset, selittää ne potilaalle ymmärrettävästi, aloittaa hoidon ja antaa oikeat hoitoa tukevat ohjeet potilaalle
- Suunnittelee jatkohoidon ja seurannan hankalammissa sairausmuodoissa tarvittaessa erikoislääkärinä konsultoiden
- Osaa määrätä tarvittavat jatkotutkimukset ja seurantakäynnin ajankohdan
- Osaa laatia tarvittavat lausunnot

Poliklinikkakäynnin jälkeen

- Osaa laatia tarvittavat potilaskertomusmerkinnät

Ohjaus- ja harjoittelumenetelmät

- Erikoistuvien lääkäreiden seminaarit
- Potilasasiakirjoihin tehdyt merkinnät ja oman arvion vertaaminen niihin
- Erikoislääkärin konsultaatiot
- Potilastapaus -meetingit

Arviointimenetelmät

- Erikoistuvan lääkärin työyhteisötaidot
- Potilastapauskeskustelu

- Yleistyökalu työtehtävien ja toimintojen havainnointiin
- Vastaanottotapahtuman havainnointilomake, mini-CEX
- Toimenpidetaitojen arviointityökalu, DOPS
- Toimenpidetaitojen havainnointityökalu, O-Score

Koulutuksen vaihe, jossa yleensä saavutetaan

Koulutuksen viimeiset kaksi vuotta

Kirjallisuus

American Academy of Ophthalmology: 2022-2023 Basic and Clinical Science Course, Section 8 External Disease and Cornea Chapter 3: Clinical Approach to Ocular Surface Disease

Silmätautien käsikirja, Kuivasilmäisyys, Niko Setälä ja Hannu Uusitalo, 5.4.2022.

<https://www.oppiportti.fi/op/sil00024/do>

Uveiitti

Arvioitavan kokonaisuuden yläotsikko/kategoria: silmätaudit

Lyhyt kuvaus

Osaa epäillä, diagnosoida ja hoitaa uveittia. Ymmärtää eri uveittien riskitekijät ja systeemiset liitännäissairaudet.

Määritelmä ja rajoitukset

- Erikoistuva osaa tulkita uveitin diagnostiikkaan liittyvän kliinisen tutkimuksen, kuvantamistutkimusten ja laboratoriokokeiden tulokset ja hahmottaa eri uveittien vaihtelevan etiologian.
- Osaa selvittää uveitteihin liittyviä muiden elinten ja/tai yleisoireita sekä konsultoida tarvittaessa myös toisen erikoisalan erikoislääkärinä.
- Osaa aloittaa uveitin hoidon ja perustella lääkevalinnan.
- Osaa määrittää uveitin seurannan ja tarvittavat lisätutkimukset.

Mahdolliset riskit ja komplikaatiot

Uveitin diagnosointiin liittyvien tulosten puutteellinen tulkinta, jolloin uveitin taustalla mahdollisesti oleva vakava yleissairaus voi jäädä toteamatta.

Uveitin hoitoon käytettävien lääkeaineiden haittavaikutukset potilaan muuhun terveydentilaan jäävät huomioimatta.

Keskeiset CanMEDS-osaamisalueet

- Lääketieteellinen osaaminen
- Yhteistyötaidot
- Vuorovaikutustaidot
- Ammatillisuus
- Tiedonhallinta ja oppiminen

Suoritusta koskevat odotukset (tiedot, taidot ja asenteet)

Valmistautuminen poliklinikkakäyntiin

- Potilasasiakirjoihin tutustuminen ja tutkimustulosten läpikäynti

Poliklinikkakäynti

- Anamneesi (Suku: autoimmuuni-/infektiosairaudet, matkustaminen, eläinkontaktit, asuinpaikka: endeemiset sairaudet, riskikäyttäytyminen: iv-huumeet/suojaamaton seksi, lääkitykset)
- Kliininen tutkiminen (osaa tutkia uveittipotilaan SUN = Standardization of uveitis nomenclature-kriteerien mukaan)
- Osaa tulkita kliinisen tutkimuksen, diagnostisten kuvantamismenetelmien ja laboratoriokokeiden tulokset ja osaa selittää ne potilaalle ymmärrettävästi
- Tunnistaa hoidon aloitusta/muutosta vaativat tulokset
- Suunnittelee jatkohoidon tarvittaessa erikoislääkärinä konsultoiden
- Osaa määrätä tarvittavat jatkotutkimukset ja seurantakäynnin ajankohdan
- Osaa laatia tarvittavat lausunnot

Poliklinikkakäynnin jälkeen

- Osaa laatia tarvittavat potilaskertomusmerkinnät

Ohjaus- ja harjoittelumenetelmät

- Potilasasiakirjoihin tehdyt merkinnät ja oman arvion vertaaminen niihin
- Erikoislääkärin konsultaatiot
- Potilastapaus -meetingit

Arviointimenetelmät

- Erikoistuvan työyhteisötaitojen arviointi, 360°
- Potilastapauskeskustelu
- Yleistyökalu työtehtävien ja toimintojen havainnointiin
- Vastaanottotapahtuman havainnointilomake, mini-CEX

Koulutuksen vaihe, jossa yleensä saavutetaan

Koulutuksen viimeiset kaksi vuotta

Kirjallisuus

American Academy of Ophthalmology: 2022-2023 Basic and Clinical Science Course

Verkkokalvo

Arvioitavan kokonaisuuden yläotsikko/kategoria: silmätaudit

Lyhyt kuvaus

Osaa diagnosoida ja hoitaa yleisimpiä retinan sairauksia. Tuntee silmänpohjan kostean ikärappeuman, diabeettisen retinopatian, verkkokalvon verisuonitukosten ja muiden yleisten verkkokalvosairauksien diagnostiikan, hoidon ja seurannan.

Määritelmä ja rajoitukset

Erikoistuva tuntee yleisimpien retinasairauksien diagnostiikkaan liittyvät kuvantamistutkimukset ja niiden tulkinnan, muut diagnostiset menetelmät sekä osaa yhdistää näistä saadun tiedon potilaan kliiniseen tutkimukseen.

Erikoistuva osaa diagnosoida yleisimpiä retinan sairauksia ja aloittaa niiden hoidon oikea-aikaisesti.

Erikoistuva tuntee retinasairauksien erilaiset hoitomahdollisuudet, hoidon indikaatiot sekä sairauden seurannan.

Mahdolliset riskit ja komplikaatiot

Diagnoosin ja hoidon aloituksen viivästyminen aiheuttama näöntarkkuuden heikkeneminen.

Hoitoon liittyvien rajoitusten ja vasta-aiheiden huomiotta jättämisestä aiheutuva riski komplikaatioille.

Keskeiset CanMEDS-osaamisalueet

- Lääketieteellinen osaaminen
- Yhteistyötaidot
- Vuorovaikutustaidot
- Ammatillisuus
- Tiedonhallinta ja oppiminen

Suoritusta koskevat odotukset (tiedot, taidot ja asenteet)

Valmistautuminen poliklinikkakäyntiin

- Potilasasiakirjoihin tutustuminen ja tutkimustulosten läpikäynti

Poliklinikkakäynti

- Anamneesi
- Kliininen tutkiminen (osaa tutkia silmänpohjan ja arvioida makulan turvotuksen)
- Osaa tulkita kliinisen tutkimuksen ja diagnostisten kuvantamismenetelmien tulokset ja osaa selittää ne potilaalle ymmärrettävästi
- Tunnistaa hoidon aloitusta/muutosta vaativat tulokset
- Suunnittelee jatkohoidon tarvittaessa erikoislääkärinä konsultoiden
- Osaa määrätä tarvittavat jatkotutkimukset ja seurantakäynnin ajankohdan
- Ymmärtää retinasairauksien hoitoon ja niiden aiheuttamaan näkövammaisuuteen liittyvät kuntoutusmuodot ja sosiaalityöt
- Osaa laatia tarvittavat lausunnot

Poliklinikkakäynnin jälkeen

- Osaa laatia tarvittavat potilaskertomusmerkinnät

Ohjaus- ja harjoittelumenetelmät

- Potilasasiakirjoihin tehdyt merkinnät ja oman arvion vertaaminen niihin
- Erikoislääkärin konsultaatiot
- Potilastapaus -meetingit

Arviointimenetelmät

- Erikoistuvan työyhteisötaitojen arviointi, 360°
- Potilastapauskeskustelu
- Yleistyökalu työtehtävien ja toimintojen havainnointiin
- Vastaanottotapahtuman havainnointilomake, mini-CEX

Koulutuksen vaihe, jossa yleensä saavutetaan

Koulutuksen viimeiset kaksi vuotta

Kirjallisuus

American Academy of Ophthalmology: 2022-2023 Basic and Clinical Science Course

Kosteaa silmänpohjan ikärappeuma, Käypä hoito -suositus, Duodecim

Diabeettinen retinopatia, Käypä hoito -suositus, Duodecim